

Град Ниш
Универзитет у Нишу
Православна Епархија нишка
Нишки културни центар

The Days of St. Emperor Constantine and Helena

NIŠ AND BYZANTIUM

FIFTEEN INTERNATIONAL SYMPOSIUM

NIŠ, 3 – 5 JUNE 2016

THE COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

XV

Editor

MIŠA RAKOCIJA

NKC

Niš, 2017

Дани Св. цара Константина и царице Јелене

НИШ И ВИЗАНТИЈА

ПЕТНАЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП

НИШ, 3 - 5. ЈУН 2016.

ЗБОРНИК РАДОВА

XV

Уредник

МИША РАКОЦИЈА

НКЦ

Ниш, 2017.

Издавачи

ГРАД НИШ
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА НИШКА
НИШКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР

За издаваче

Градоначелник
ДАРКО БУЛАТОВИЋ

Ректор Универзитета у Нишу
Проф. др ДРАГАН АНТИЋ

Епископ нишки
Г. ТЕОДОСИЈЕ, ЕП. РАШКО-ПРИЗРЕНСКИ

Нишки културни центар-директор
БОЈАНА СИМОВИЋ

Организациони одбор

- Патријарх српски Господин Иринеј
- Г. Теодосије, еп. Рашко-Призренски
- ректор др Драган Антић
- градоначелник Дарко Булатовић
- градски већник Јелена Митровски
- Академик др Цветан Грозданов
- Академик др Љубомир Максимовић
- Академик др Вера Битракова Грозданов
- др Слободан Ћурчић
- др Миша Ракоција
- др Гиордана Тровабене
- др Бранко Вујовић
- др Каролин С. Снајвли
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Миодраг Марковић
- др Драган Војводић
- др Јоанис Сисиу
- др Хранислав Анђелковић
- др Франц Цурк
- др Вујади Иванишевић
- др Атанасиос Семоглу
- др Иванка Гергова
- др Јанис Д. Варалис
- др Марта Нађ
- др Евангелиа Хацитрифонос
- др Бојана Крсмановић
- др Ирена Оретскаја
- Милица Тодоровић
- Јован Мандић
- др Ирена Љубомировић
- др Александар Поповић

- др Миомир Васов
- др Јасмина Ћирић
- Олгица Давидовић, ректорат
- Ана Мишић (координатор)
- свештеник Александар Ђорђевић, Епархија нишка (координатор)

Редакција

- Патријарх српски Господин Иринеј
- проф. др Јован Пурић, СПЦ
- Академик др Цветан Грозданов
- Академик др Ренате Пилингер
- Академик др Љубомир Максимовић
- Академик др Слободан Ћурчић
- др Миша Ракоција
- др Грем Џонс
- др Гиордана Тровабене
- др Јоанис Сисиу
- др Георги Геров
- др Иван Стевовић
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Миодраг Марковић
- др Драган Војводић
- др Радивоје Радић
- др Каролин С. Снајвли
- др Франц Цурк
- др Јанис Д. Варалис
- др Атанасиос Семоглу
- др Винћенцо Ајело
- др Ирена Љубомировић
- Ђакон др Ивица Чаировић
- Марица Максимовић (секретар)

САДРЖАЈ

<i>Проф. др Јован (Пурић)</i>	ТАЈНА „ПУНОЋЕ ВРЕМЕНА“	
<i>Bishop Jovan (Purić), professor</i>	THE SECRET OF “FULLNESS OF TIME”	25 – 34
<i>Eirini Artemi</i>	ORTHODOXY GNOSIOLOGY AND ONTOLOGY OF THE TRIUNE GOD IN NICHOLAS’ BISHOP OF METHONE WRITINGS	
<i>Ирина Артеми</i>	ПРАВОСЛАВНА ГНОСЕОЛОГИЈА И ОНТОЛОГИЈА ТРИЈЕДИНОГ БОГА У РУКОПИСИМА НИКОЛЕ; ЕПИСКОПА МЕТОНЕ	35 – 42
<i>Alina Soroceanu</i>	„IAMNE ABIS ET NOS PROPERANS RELINQUIS [...] EINIGE BEMERKUNGEN BETREFFEND NICETAS EILIGE ABREISE AUS NOLA IM JAHR 400	
<i>Алина Сороччану</i>	„IAMNE ABIS ET NOS PROPERANS RELINQUIS [...] НЕКОЛИКО ЗАКЉУЧАКА НИКИТЕ ИЗ НОЛЕ ОКО 400 ГОДИНЕ	43 – 56
<i>ђакон Ивица Чауровић</i>	ЗЕКОВА И БЛЕКМАНОВА АНАЛИЗА ФИЛОСТОРГИЈЕВОГ ОПИСА БИТКЕ КОД МУРСЕ (351)	
<i>deacon Ivica Čairović</i>	OTTO SEECK’S AND BRUNO BLECKMANN’S ANALYSIS OF PHILOSTORGIUS’ DESCRIPTION OF THE BATTLE OF MURSA (351)	57 – 72
<i>Zdravko Dimitrov</i>	LATE ROMAN VILLA NEAR THE VILLAGE OF MOURSSALEVO, KOCHERINOVO MUNICIPALITY, THE VALLEY OF THE STRUMA RIVER	
<i>Здравко Димитров</i>	КАСНО РИМСКА ВИЛА ПОРЕД МУРСАЛЕВ-А, ОПШТИНА КОЧЕРИНОВО, ДОЛИНА РЕКЕ СТРУМЕ	73 – 88
<i>Миша Ракоција</i>	МЕСТО ИМПОСТ КАПИТЕЛА ИЗ БАЗИЛИКЕ У ЋУРЛИНИ У ЕВОЛУЦИЈИ ЈОНСКИХ ИМПОСТ КАПИТЕЛА И ДЕЈАТНОСТ ПАЛЕОВИЗАНТИЈСКЕ СКУЛПТОРСКЕ РАДИОНИЦЕ У НИШУ	
<i>Miša Rakocija</i>	PLACE OF IMPOST CAPITALS FROM THE BASILICA IN ĆURLINA IN THE EVOLUTION OF THE IONIC CAPITALS AND ACTIVITY OF PALEOBYZANTINE SCULPTURE WORKSHOP IN NIŠ	89 – 104
<i>Соња Стаменковић, Вујадин Иванишевић</i>	РАНОВИЗАНТИЈСКА АРХИТЕКТОНСКА ПЛАСТИКА У СРЕДЊОВЕКОВНИМ ЦРКВАМА У ЖУПИ ПОДГОРА	
<i>Sonja Stamenković, Vujadin Ivanišević</i>	EARLY BYZANTINE ARCHITECTURAL DECORATIVE SCULPTURE IN MEDIEVAL CHURCHES IN THE ŽUPA OF PODGORA	105 – 116
<i>Olivera Ilić</i>	PALEOCHRISTIAN SEPULCHRAL MONUMENTS OF VIMINACIUM AS AN INDICATOR OF SOCIAL STATUS OF BURIED INDIVIDUALS	
<i>Оливера Илић</i>	ПАЛЕОХРИШЋАНСКИ СЕПУЛКРАЛНИ СПОМЕНИЦИ ВИМИНАЦИЈУМА КАО ЈЕДАН ОД ПОКАЗАТЕЉА СОЦИЈАЛНОГ СТАТУСА САХРАЊЕНИХ	117 – 122

<i>Georgi Atanasov, Ioto Valeriev, Valeri Yotov</i>	THE CRYPT IN THE SANCTUARY OF THE BASILICA NO 3 AT THE ANCIENT CITY OF ZALDAPA (PROVINCE OF SCYTHIA)	
<i>Георги Атанасов, Јото Валеријев, Валериј Јотов</i>	КРПИПТА У АПСИДИ БАЗИЛИКЕ БРОЈ 3 У АНТИЧКОЈ ЗАЛДАПИ (ПРОВИНЦИЈА СКИТИЈА)	123 – 132
<i>Svetla Petrova</i>	THE BAPTISTERY OF THE EPISCOPAL BASILICA IN PARTHISOPOLIS	
<i>Svetla Petrova</i>	КРСТИОНИЦА ЕПИСКОПСКЕ БАЗИЛИКЕ У ПАРТИКОПОЛИСУ	133 – 152
<i>Goran Janićijević</i>	ИКОНОЛОГИЈА КАСНОАНТИЧКЕ УМЕТНОСТИ У ТЕОРИЈСКИМ ИНТЕРПРЕТАЦИЈАМА АЛЕКСАНДРА ЈОВАНОВИЋА	
<i>Goran Janićijević</i>	ICONOLOGY OF LATE ANTIQUE ART IN THEORETICAL INTERPRETATIONS OF ALEKSANDAR JOVANOVIĆ	153 – 164
<i>Budimir Aleksić, Vasilj Jovović</i>	СВЕТИ ЈОВАН ВЛАДИМИР ПРЕМА ВИЗАНТИЈИ (У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ И ИСТОРИОГРАФИЈИ)	
<i>Budimir Aleksić, Vasilj Jovović</i>	SAINT JOHN VLADIMIR AND BYZANTINE PERIODS (IN SERBIAN LITERATURE AND HISTORIOGRAPHY)	165 – 172
<i>Vladimir Aleksić</i>	О ВЕРОВАТНОМ БОРАВКУ ХАЈНРИХА II ЈАЗОРМИГОТА И ОТОНА I ВОН ВИТЕЛСБАХА У НИШУ 1166 ГОДИНЕ	
<i>Vladimir Aleksić</i>	ÜBER DEN MÖGLICHEN AUFENTHALT VON HEINRICH II. JASOMIRGOT UND OTTO I. VON WITTELSBACH IN NIŠ IM JAHR 1166	173 – 178
<i>Jasmina S. Ćirić</i>	“THINGS IN HEAVEN AND ON EARTH, VISIBLE AND INVISIBLE”: TRIUMPHAL ARCH AT THE WEST FACADE OF THE MOTHER OF GOD LJEVIŠKA CHURCH IN PRIZREN. STRUCTURE AND MEANING	
<i>Jasmina S. Ćirić</i>	„ШТО ЈЕ НА НЕБУ И НА ЗЕМЉИ, ВИДЉИВО И НЕВИДЉИВО“: ТРИЈУМФАЛНИ ЛУК НА ЗАПАДНОЈ ФАСАДИ ЦРКВЕ БОГОРОДИЦЕ ЉЕВИШКЕ У ПРИЗРЕНУ. СТРУКТУРА И ЗНАЧЕЊЕ	179 – 186
<i>Vladimir Božinović</i>	PALMETTE IN THE OUTLINE OF THE HEART IN SCULPTURAL DECORATION OF LAZARICA AND RAVANICA: HYPOTHESIS ABOUT ORIGIN AND SYMBOLIC SIGNIFICANCE OF THIS MOTIF	
<i>Vladimir Božinović</i>	ПАЛМЕТА У КОНТУРИ СРЦА У СКУЛПТОРАЛНОЈ ДЕКОРАЦИЈИ ЛАЗАРИЦЕ И РАВАНИЦЕ: ХИПОТЕЗА О ПОРЕКЛУ МОТИВА И ЊЕГОВОЈ СИМБОЛИЦИ	187 – 194
<i>Ergün Laflı, Maurizio Buora</i>	SOME OBSERVATIONS ON THE AEGEAN WARE AND FINE GRAFFITO WARE IN WESTERN ASIA MINOR	
<i>Ергун Лафли, Маурицио Буора</i>	НЕКОЛИКО ЗАПАЖАЊА О ЕГЕЈСКИМ ПОСУДА И ЗГРАФИТИМА У ЗАПАДНОЈ МАЛОЈ АЗИЈИ	195 – 208
<i>Paschalis Androudis</i>	AN UNKNOWN 14TH CENTURY GOLDEN HORDE BOWL (PIYALA) FROM THE MONASTERY OF VATOPEDI, MOUNT ATHOS, GREECE	
<i>Пасхалис Андрудис</i>	НЕПОЗНАТА ПОСУДА ЗЛАТНЕ ХОРДЕ (ПИЈАЛА) ИЗ XIV ВЕКА ИЗ МАНАСТИРА ВАТОПЕД, СВЕТА ГОРА; ГРЧКА	209 – 216

<i>Rozmeri Bašić</i> <i>Розмери Башић</i>	BYZANTINE ART AND CONTEMPORARY FASHION ВИЗАНТИЈСКА УМЕТНОСТ И САВРЕМЕНА МОДА	217 – 224
<i>Elizabeta Dimitrova, Orhideja Zorova</i> <i>Елизабета Димитрова,</i> <i>Орхидеја Зорова</i>	BEAUTIFUL CREATURES: MACEDONIA AS “THE GARDEN OF EARTHLY DELIGHTS” ПРЕЛЕПА БИЋА: МАКЕДОНИЈА КАО “ВРТ ЗЕМАЉСКОГ УЖИВАЊА”	225 – 238
<i>Роза Дамико, Сања Пајић</i>	ИЗМЕЂУ ИСТОКА И ЗАПАДА: ДУЧО ДИ БОНИНСЕЊА ПРИЛОГ ИКОНОГРАФСКИМ РАЗМАТРАЊИМА ВИТРАЖА КАТЕДРАЛЕ У СИЈЕНИ	
<i>Rosa D’Amico, Sanja Pajić</i>	TRA ORIENTE E OCCIDENTE: DUCGIO DI BONINSEGNA NUOVE OSSERVAZIONI SULL’ICONOGRAFIA DELLA VETRATA PER LA CATTEDRALE DI SIENA	239 – 252
<i>Кристина Милорадовић</i>	СЕЋАЊЕ НА СМРТ У УВОДНИМ МИНИЈАТУРАМА СРПСКОГ МИНХЕНСКОГ ПСАЛТИРА	
<i>Kristina Miloradović</i>	REMEMBERING DEATH IN THE INTRODUCTORY MINIATURES OF SERBIAN PSALTER IN MUNICH	253 – 274
<i>Татјана Стародубцев</i>	МУЧЕНИК И ЛЕКАР СВЕТИ ТАЛАЛЕЈ И ЊЕГОВО ПОШТОВАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ У СРЕДЊОВЕКОВНОМ ИСТОЧНОХРИШЋАНСКОМ СВЕТУ	
<i>Tatjana Starodubcev</i>	SAINT THALELAIOS, MARTYR AND PHYSICIAN, AND HIS CULT AND REPRESENTATION IN THE EASTERN ORTHODOX MEDIEVAL REALM	275 – 288
<i>Анђела Гавриловић</i>	О РАЗЛОЗИМА СЛИКАЊА ХЕРУВИМА У ПОТКУПОЛНОМ ПРОСТОРУ ЦРКВЕ БОГОРОДИЦЕ ОДИГИТРИЈЕ У ПЕЊКОЈ ПАТРИЈАРШИЈИ	
<i>Andela Gavrilović</i>	ON REASONS OF DEPICTING OF CHERUBIM IN THE AREA UNDER THE DOME OF THE CHURCH OF THE MOTHER OF GOD HODEGETRIA IN THE PATRIARCHATE OF PEĆ	289 – 298
<i>Ιωάννης Σίσσιου</i> <i>Иоаннис Сисиу</i>	Ο ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΡΟΥΛΟΥ ΣΤΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΖΕΥΓΟΣΤΑΣΙΟΥ СЛИКАРСТВО КУПОЛЕ У БОГОРОДИЧИНОЈ ЦРКВИ У ЗЕВГОСТАЦИОН	299 – 312
<i>Georgi Gerov</i> <i>Георги Геров</i>	CIRCONSTANCES HISTORIQUES DE L’APPARITION D’UNE LEGENDE NOVGORODIENNE ИСТОРИЈСКЕ ОКОЛНОСТИ ПОЈАВЉИВАЊА ЈЕДНЕ НОВГОРОДСКЕ ЛЕГЕНДЕ	313 – 326
<i>Владимир Симић</i> <i>Vladimir Simić</i>	БАКРОРЕЗИ БРАЋЕ ШМУЦЕР И ИЗВОРИ АЛЕГОРИЈСКЕ ПРЕДСТАВЕ ЦАРА ДУШАНА У СТЕМАТОГРАФИЈИ (1741) ENGRAVINGS OF SCHMUTZER BROTHERS AND THE SOURCES OF ALLEGORICAL REPRESENTATION OF TSAR DUSHAN IN “STEMMATOGRAPHIA” (1741)	327 – 336
<i>Хениа Голуб</i> <i>Ксенија Голуб</i>	THE ICONOGRAPHIC PROGRAMME OF THE WALL-PAINTING ENSEMBLE OF THE MONASTERY CHURCH OF GRÁBOS ИКОНОГРАФСКИ ПРОГРАМ ЗИДНОГ СЛИКАРСТВА У МАНАСТИРСКОЈ ЦРКВИ У ГРАБОВЦУ (МАЂАРСКА)	337 – 350

<i>Szilveszter Terdik</i>	SOME POST-BYZANTINE EXAMPLES OF THE SILVERSMITH'S ART WITH SERBIAN CONNECTIONS KEPT IN HUNGARIAN MUSEUMS	
<i>Силвестер Тердик</i>	НЕКОЛИКО СРЕБРНИНА СРПСКЕ ПРОВЕНИЈЕНЦИЈЕ ИЗ МАЂАРСКИХ МУЗЕЈА	351 – 360
<i>Ivana Ženarju Rajović</i>	ST SAVA IN THE RELIGIOUS ART OF THE RAŠKA AND PRIZREN DIOCESE IN THE LAST CENTURY OF THE OTTOMAN RULE	
<i>Ивана Женарју Рајовић</i>	СВЕТИ САВА У ЦРКВЕНОЈ УМЕТНОСТИ НА ТЕРИТОРИЈИ РАШКО-ПРИЗРЕНСКЕ ЕПАРХИЈЕ У ПОСЛЕДЊЕМ ВЕКУ ОСМАНСКЕ ВЛАСТИ	361 – 376
<i>Предраг Драгојевић</i>	НАСТАНАК И ДОЖИВЉАЈ ЈЕДНЕ СКУЛПТУРЕ: СПОМЕНИК АЛЕКСАНДРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ У НИШУ (2004)	
<i>Predrag Dragojević</i>	GENESIS AND EXPERIENCE OF A SCULPTURE: MONUMENT TO THE KING ALEXANDER I KARADORĐEVIĆ IN NIŠ (2004)	377 – 386
<i>Франц Цурк</i>	НЕКОНВЕНЦИОНАЛАН ПРИСТУП КОНСОЛИДАЦИЈИ СТРАПИРАНИХ ОСЛИКАНИХ МАЛТЕРА У ЦРКВИ МАНАСТИРА СВ. БОГОРОДИЦЕ У СИЋЕВАЧКОЈ КЛИСУРИ	
<i>Franc Curk</i>	NONCONVENTIONAL APPROACH TO CONSOLIDATION OF STRAPPED PAINTED PLASTER IN MONASTERY CHURCH ST. THEOTOKOS IN SIĆEVO GORGE	387 – 396
ПРИКАЗИ	23. МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ВИЗАНТИЈСКИХ СТУДИЈА	
<i>Анђела Гавриловић</i>		397 – 400
ПРИКАЗИ	ГЕОРГИОС НЕКТАРИОС АТ. ЛОИС, ИСТОРИЈА СРБИЈЕ. НАРОДНА И ЦРКВЕНА	
<i>др Атанасиос Ангелопулос</i>		401 – 404
IN MEMORIAM	ДР ЕВАНГЕЛИА ХАЦИТРИФОНОС	405 – 408
IN MEMORIAM	ДР МИРОСЛАВ ЈЕРЕМИЋ	409 – 410
<i>ђакон Ивица Чауровић</i>	БИБЛИОГРАФИЈА РАДОВА ИЗ ЗБОРНИКА РАДОВА СА МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА НИШ И ВИЗАНТИЈА (2003-2016)	
<i>deacon Ivica Čairović</i>	BIBLIOGRAPHY OF THE PROCEEDINGS FROM THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC SYMPOSIUM NIŠ AND BYZANTIUM (2003-2016)	411 – 428

Ниш, Гробница са сидром, Константинов монограм, цртеж арх. М. Диманић
Niš, Crypt with an anchor, Constantine's monogram, drawing arch. M. Dimanić

**С благословом
Његове Светости
Патријарха српског Господина Иринеја**

**With the blessing of
His Holiness Patriarch Irinej
of Serbia**